

Bárdos Judit:

Emlékezni kell!

Makk Károly: *Szeretni kell. Egy élet filmkockái*

Kossuth Kiadó, Budapest, 2014. 464. o. 3990 Ft.

Szeretni kell, ennyi az egész, terólad engem lebeszélteni nehéz – így szól egy régi sláger. Ki ne szeretné a magyar film utóbbi hatvan évének egyik legnagyobb rendezőjét, Makk Károlyt, akinek a nevéhez olyan remekművek fűződnek, mint a *Ház a sziklák alatt*, a *Szerelem*, a *Macskajáték*, az *Egymásra nézve*, a magyar filmtörténet olyan mérföldkövei, mint a *Liliomfi*, a *Megszállottak*, a *9-es kórterem*, a *Kis Katalin házassága*, az *Elveszett paradicsom*, és olyan kellemes, szórakoztató darabok, mint a *Mese a tizenkét találatról*, a *Fűre lépni szabad*, az *Egy erkölcsös éjszaka*, a *Játszani kell?* És a filmbarátok, valamint az utóbbi hatvan év magyar mindennapjai iránt érdeklődők közül kit lehetne lebeszélteni arról, hogy elolvassa ezt a nagyon kellemes, nagyon szórakoztató könyvet?

A könyv bevallottan szubjektív indíttatású memoár. Makk életének fontos epizódjait beszéli el – ahogyan ő ma látja őket. (Felesége, Dömötör Hanna gondozta a szöveget.) Nem a tudományosság és nem a teljesség igényével íródott. A rendező beszámol benne szerelmeiről, házasságairól, barátságairól, munkatársairól, a színészekkel folytatott munkájáról éppen úgy, mint nemzetközi tapasztalatairól, utazásairól, találkozásairól Antonionival, Semprúnnal, Ionescoval, Marina Vladyval, Zavattinival, Michelle Morgannal, Romain Garyval és a Cannes-i filmfesztiválok való részvételéről. Milyen érzés feszülten várni a zsüri döntését? Makk több filmje nyert díjat különböző fesztiválok, Karlovy Varyban, San Franciscóban és többször volt díj várományosa Cannes-ban, (*Liliomfi*, *Szerelem*, *Egymásra nézve* – ez utóbbiért egyik főszereplője, Jadwiga Jankowska-Cieslak a színésznői alakítás nagydíját nyerte el), és Oscar-díjé is (*Macskajáték*). És zsüritag volt a moszkvai filmfesztiválon, ennek leírása is érdekfeszítő.

Sokszor nem lehet letenni a könyvet, amikor a rendező utolérhetetlen humorával, bölcs derűvel ezekről az élményekről ír. Számomra az alkotás, a műhelymunka titkairól írottak is nagyon izgalmasak. Néha a tér tagolása, néha a fény, néha valamelyik munkatársának egy ötlete inspirálja az alkotót, mint például az a megoldás, ahogyan húzták a fahrtkocsit a *Lilomfi*-ben (abban az esetben csak úgy lehetett megoldani az adott jelenetet). És

természetesen nemcsak a részletmegoldások kerülnek szóba, hanem az is, ahogyan egy-egy film ötlete elkezd foglalkoztatni a rendezőt. Hogyan lesz egy ötletből film? Amikor évekig küzdött (már-már hiábavalónak látszóan) a *Szerelemért* (ebben az esetben nemcsak Aczél György, hanem Déry Tibor ellenállását is le kellett győznie) és a *Macskajátékért* (Örkény Istvánt ekkor éppen publikálási tilalom sújtotta), őt akkor már egy ejtőernyősről szóló film gondolata foglalkoztatta igazán.

Az nem mindig derül ki a könyvből, hogy mi bizonyult döntő láncszemnek, mi tette lehetővé az áttörést egy-egy ilyen küzdelem során, máskor miért tiltanak be egy filmet, például az *Úttörőket* – de ezt nem is várhatjuk el egy ilyen műfajú könyvtől. Nem a kultúrpolitikáról szóló tudományos áttekintést olvasunk! De ez, az egész könyvön végigvonuló szál nagyon érdekes. Aczél György először „piros pulóveres jampecet” látott benne, majd többször behívta magához egy-egy filmje ügyében konzultálni. Makk beszámol találkozásairól a pécsi filmszemlén, a Balatonnál, majd Aczél betegágyánál.

Még érdekesebben ír a szerző a barátaihoz fűződő kapcsolatáról. Hogyan segítette őt pályája kezdetén Radványi Géza? Hogyan segítette ő Huszárik Zoltánt, Zolnay Pált, Gaál Istvánt? Hogyan dolgozott együtt Psota Irénnel, Darvas Ivánnal, Vásárhelyi Miklóssal mint dramaturggal és legjelentősebb filmjei operatőrével, Tóth Jánossal? No és a találkozások Déry Tiborral, Örkény Istvánnal, Németh Lászlóval, Konrád Györggyel, Füst Milánnal...

„Karolit”, Makk Károlyt olvasni és szeretni kell.

Élet és irodalom, 2015. június 12. 20. o.